

MATEUSZ MICHAŁEC¹

Fundusz sołecki jako prawna forma partycypacji społecznej w polskich samorządach na podstawie projektów funduszy sołeckich gmin powiatu jasielskiego na 2021 rok

1. Wprowadzenie

Fundusz sołecki to instrument umożliwiający mieszkańcom sołectwa udział w decydowaniu o przeznaczeniu pewnej puli środków budżetu gminy. Gmina to podstawowa jednostka samorządu terytorialnego², posiada możliwość tworzenia jednostek pomocniczych. Fundusz sołecki, utożsamiany z budżetem partycypacyjnym³, stanowi szansę na realizację oddolnych inicjatyw w sołectwach – jednostkach pomocniczych gminy. Fakultatywna decyzja o wyodrębnieniu i przeznaczeniu części środków z budżetu gminy na fundusz sołecki, podjęta przez organ stanowiący i kontrolny jednostki samorządu terytorialnego, umożliwia mieszkańcom aktywny udział w życiu lokalnej społeczności przez decydowanie o dystrybucji tych środków. Pojęcie funduszu sołeckiego występuje w polskim prawodawstwie od 2009 r.⁴, obecnie obowiązującą regulacją prawną dla funduszy sołeckich jest ustawa z 2014 r.⁵ Przywołana podstawa prawna zostanie szczegółowo omówiona w dalszej części opracowania, niemniej na wstępie należy zaznaczyć, że wskazany akt prawny zapewnia i przekazuje szereg uprawnień mieszkańcom sołectw, a wdrażanie funduszy sołeckich w polskich gminach stanowi jeden z przejawów demokracji

1 Mateusz Michałec – student kierunku administracja Filii w Jaśle Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi.

2 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, ze zm., art. 164).

3 D. Kołodziejczyk, *Budżet partycypacyjny jako innowacyjny instrument współzarządzania lokalną sferą publiczną*, „Studia KPZK PAN” 2016, nr 173, s. 112.

4 Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. z 2009 r. poz. 420).

5 Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. z 2014 r. poz. 301).

partycypacyjnej. Czy władze samorządowe wykazują skłonność do przekazywania pewnej części własnych kompetencji na rzecz oddolnych inicjatyw społecznych? Czy podejmują działania, których celem jest informowanie i edukowanie mieszkańców, a tym samym kształtują świadome, aktywne i zaangażowane społeczeństwa? Czy fundusze sołeckie są należycie promowane i czy rzeczywiście stanowią realną szansę na aktywizację mieszkańców, współzarządzanie i współdecydowanie o kierunkach rozwoju społeczności lokalnej, a może stanowią jedynie fasadę, która tylko z nazwy dotyczy partycypacji społecznej? Postawione pytania będą wyznaczały kierunek dalszych analiz zagadnienia oraz projektów funduszy sołeckich zawartych w uchwałach budżetowych gmin powiatu jasielskiego na rok 2021. Analiza podstawy prawnej funduszu sołeckiego zostanie poprzedzona omówieniem znaczenia aktywnego udziału mieszkańców gmin w procesach decyzyjnych oraz zaprezentowaniem pozycji sołectwa – jednostki pomocniczej gminy. Występowanie jednostek pomocniczych umożliwi realizację zdecentralizowanego modelu zarządzania gminą⁶. Mieszkańcy danej jednostki pomocniczej mogą w pewnym stopniu decydować o zagospodarowaniu swojego otoczenia, a połączenie tych uprawnień z pulą finansową otrzymaną w ramach funduszy sołeckich może korzystnie wpływać na świadomość mieszkańców dotyczącą znaczenia partycypacji oraz na rozwój lokalnych społeczności.

2. Fundusz sołecki – forma partycypacji na poziomie lokalnym

Formy demokracji bezpośredniej realizowane są zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak i na gruncie społeczności lokalnych. Zaangażowanie mieszkańców w sprawy dotyczące ich najbliższego otoczenia jest przejawem troski o zamieszkiwane terytorium i dążenia do poprawy warunków własnego bytowania. Codzienne funkcjonowanie w określonej grupie na wyznaczonym terytorium sprawia, że członkowie danej społeczności dokładnie znają problemy i zadania wymagające pilnej realizacji. Często wiedza mieszkańców danego obszaru gminy na temat aktualnych potrzeb społeczności jest lepsza niż ta posiadana przez ich przedstawicieli będących u władzy. Jednostki pomocnicze, działając najbliżej obywateli, znają codzienne problemy mieszkańców⁷. Zapewnienie mieszkańcom możliwości partycypacji – uczestnictwa w definiowaniu i szukaniu rozwiązań dla wspólnych problemów społeczności oraz współdecydowania o jej losach – może korzystnie wpływać na rozwój danych obszarów. Partycypacyjny model administracji sprzyja efektywności, decyzje

6 M. Ofiarska, Z. Ofiarski, *Status ustrojowy i finansowoprawny jednostek pomocniczych gmin*, w: *Prawo finansowe po transformacji ustrojowej. Międzynarodowe i europejskie prawo podatkowe*, red. I. Mirek, T. Nowak, Łódź 2013, s. 160.

7 A. Figiel, *Sołectwo idealne – postulowany i rzeczywisty obraz samorządu pomocniczego na wsi w opinii sołtysów*, w: *Samorząd pomocniczy jako czynnik pobudzający społeczeństwo obywatelskie na wsi*, red. A. Sakson, P. Węgielkiewicz, Poznań 2010, s. 37.

podejmowane z szerokim i bezpośrednim udziałem obywateli spotykają się z aprobatą i chęcią realizacji ze strony mieszkańców⁸. Samorząd terytorialny jest najlepszym gruntem do wprowadzania instytucji demokracji partycypacyjnej⁹. Na tym gruncie realizowane są fundusze sołeckie, a w całą procedurę, oprócz ogółu mieszkańców, z ramienia władz samorządowych zaangażowany jest zarówno organ wykonawczy, jak i stanowiący gminy. Stosowanie narzędzi partycypacji korzystnie wpływa na zaspokajanie potrzeb zbiorowości, a władza lokalna, która umożliwiła mieszkańcom bezpośredni udział w decydowaniu, zyskuje ich zaufanie¹⁰. Rozpatrując fundusz sołecki jako instrument partycypacji, należy uznać, że gwarantuje on bezpośredni udział mieszkańców w procesie dysponowania pewną częścią lokalnego budżetu, a jednocześnie zachowuje kompetencje stanowiące rady gminy¹¹. Środki funduszu, mimo że należą do budżetu gminy, która posiada samodzielność w prowadzeniu własnej gospodarki finansowej¹², są jednocześnie pozostawione do bezpośredniego zagospodarowania przez mieszkańców. Ponadto najbardziej klasyczną formą demokracji bezpośredniej w warunkach wiejskich pozostaje zebranie wiejskie¹³. Pełni ono znaczącą rolę w realizacji funduszu sołeckiego, co zostanie omówione podczas analizy ustawy o funduszu sołeckim.

3. Sołectwo – jednostka pomocnicza gminy i miejsce realizacji funduszu

Znaczenie i funkcjonowanie sołectwa jako jednostki pomocniczej gminy zostało określone u podstaw odradzania się samorządu terytorialnego w Polsce. W 1990 r. weszła w życie obecnie obowiązująca Ustawa o samorządzie gminnym¹⁴. Jeden z zapisów przywołanej ustawy¹⁵ formalnie wprowadził możliwość tworzenia jednostek pomocniczych w gminach. Ustawodawca pozostawił radzie gminy dowolność co do samej decyzji o utworzeniu jednostek pomocniczych oraz ich nazewnictwa. W ustawie zaznaczono, że w przypadku

8 D. Sześciło, *Współzarządzanie (zarządzanie partycypacyjne): teoria i praktyka*, „Administracja. Teoria, Dydaktyka, Praktyka” 2014, nr 2, t. 35, s. 56.

9 P. Baciak, *Rozwój instytucji demokracji partycypacyjnej w polskim samorządzie terytorialnym w aspekcie decentralizacji administracji publicznej*, w: *Samorząd terytorialny wobec procesów centralistycznych. Decentralizacja a recentralizacja*, red. J. Podgórska-Rykała, B. Pawlica, P. Ostachowski, Kraków 2020, s. 114.

10 M. Dworakowska, *Rola i znaczenie budżetu partycypacyjnego w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego*, w: *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego. Państwo, gospodarka, świat*, red. J. Osiński, J.Z. Popławska, Warszawa 2014, s. 62.

11 D. Sześciło, *Współzarządzanie...*, s. 61.

12 R.I. Dziemianowicz, A. Kargol-Wasiluk, A. Bołtromiuk, *Samodzielność finansowa gmin w Polsce w kontekście koncepcji good governance*, „Optimum. Economic Studies” 2018, nr 4, t. 94, s. 208–209.

13 A.K. Piasecki, *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne*, Warszawa 2009, s. 363.

14 Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559).

15 *Ibidem*, art. 35.

decyzji o utworzeniu takich jednostek rada gminy jest zobligowana do określenia wszelkich aspektów formalnych dotyczących jednostki pomocniczej w odrębnym statucie, a cały proces tworzenia jednostki pomocniczej musi być poprzedzony konsultacjami z mieszkańcami¹⁶. Na mocy Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym powstał otwarty katalog nazewnictwa jednostek pomocniczych gminy, m.in. wprowadzono występujący wcześniej termin „sołectwo”, który od tej pory stał się nazwą jednostki pomocniczej¹⁷. W art. 36 określono podział kompetencji między organy sołectwa. Zebraniu wiejskiemu przydzielono kompetencje uchwałodawcze, natomiast sołtysowi przyznano charakter organu wykonawczego, który wspomagany jest przez radę sołecką. Zapis ten nie pozostawia radzie gminy możliwości odmiennego kształtowania organów sołectwa i ich kompetencji¹⁸. Sołectwo jest jedną z najmniejszych jednostek pomocniczych i jednocześnie charakteryzuje się silnymi więziami społecznymi między jego mieszkańcami¹⁹. Więzy te korzystnie wpływają na samą percepcję miejscowego środowiska, integrują je, a przede wszystkim służą rozwiązywaniu miejscowych problemów²⁰. Ponadto między aktywnością mieszkańców a wielkością jednostki pomocniczej można zaobserwować pewną prawidłowość. Aktywność mieszkańców jest większa w małych jednostkach pomocniczych²¹. Sołectwa występują głównie na wsiach (choć mogą również występować w miastach²²). Obszary wiejskie charakteryzują się m.in. małą powierzchnią oraz występowaniem silnych więzi łączących mieszkańców. Utworzenie jednostki pomocniczej nie jest jednoznaczne z umocnieniem realizacji zasady subsydiarności, ponieważ jednostka pomocnicza pozbawiona znaczących kompetencji oraz odpowiedniego zakresu przekazanych spraw istotnych dla członków wspólnoty lokalnej nie spełni zakładanej roli²³, potrzeba również świadomości mieszkańców. Świadomość dotycząca praw i obowiązków wspólnoty jest istotna w kształtowaniu postawy obywatelskiej²⁴. Pełnienie funkcji organizacyjnych wobec społeczności wsi (miasta) stanowi jedną z podstawowych funkcji sołectwa²⁵. Do realizacji tej funkcji konieczne

16 *Ibidem*.

17 *Ibidem*, art. 36.

18 B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny*, Warszawa 2016, s. 135–138.

19 P. Krawczyk, *Fundusz sołecki instrumentem realizacji rozwoju sołectw*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Seria: Administracja i Zarządzanie” 2011, nr 89, s. 227.

20 D. Biniasz-Celka, *Aktywizacja i oddolna inicjatywa mieszkańców jako metody działania na rzecz rozwoju lokalnego jednostek pomocniczych gminy na przykładzie sołectw*, „Studia Prawa Publicznego” 2019, nr 1, t. 25, s. 146.

21 R. Rajczyk, *Jednostka pomocnicza jako forma partycypacji społecznej*, „Acta Politica Polonica” 2016, nr 2, t. 36, s. 103.

22 M. Ofiarska, Z. Ofiarski *Status ustrojowy...*, s. 161.

23 *Ibidem*, s. 160.

24 M. Lemańczyk, *Wspólne dobro – wspólna wola: O podmiotowości sprawczej sołectwa*, w: *Samorząd pomocniczy jako czynnik pobudzający...*, s. 51.

25 P. Krawczyk, *Fundusz...*, s. 228.

jest ponoszenie pewnych nakładów finansowych. Sołectwo jako jednostka pomocnicza nie stanowi jednostki budżetowej ani nie należy do sektora finansów publicznych²⁶, z tych powodów pojawia się problematyczność w kwestiach finansowania działań sołectwa. Środkiem zaradczym na utrudnione finansowanie oddolnych inicjatyw w sołectwach miało być wprowadzenie funduszu sołectkiego do polskiego prawodawstwa. Prawo do korzystania z tego instrumentu uzyskały tylko jednostki pomocnicze będące sołectwami²⁷. Czy ten instrument stał się dla sołectw skutecznym rozwiązaniem?

4. Fundusz sołectki w polskim prawodawstwie

Praktyka przekazywania przez gminy sołectwom środków finansowych występowała jeszcze przed wprowadzeniem terminu funduszu sołectkiego do prawodawstwa²⁸. Pierwsza regulacja prawna dotycząca funduszu sołectkiego powstała w 2009 r.²⁹, zaledwie kilkuletnie doświadczenie wdrażania funduszy na podstawie tej normy prawnej uwypukliło kwestie wymagające dookreślenia i zmiany³⁰. W 2014 r. opublikowany został tekst obecnie obowiązującej regulacji prawnej, w której określono zasady tworzenia funduszu i możliwość otrzymania zwrotu części środków przeznaczonych przez jednostkę samorządową na jego tworzenie³¹. W ustawie nie podano pozytywnej definicji funduszu sołectkiego, zdefiniowano go negatywnie, twierdząc, że nie stanowi funduszu celowego³². Opracowany został wzór³³, na podstawie którego obliczana jest wysokość środków przypadających na dane sołectwo. Kwota przyznana sołectwu uzależniona jest od sytuacji finansowej gminy, w tym od dochodów bieżących i niemajątkowych w przeliczeniu na mieszkańca, a także od skali potrzeb sołectwa, określanych na podstawie liczby jego mieszkańców³⁴. Zadania możliwe do realizacji w ramach funduszu muszą jednocześnie należeć do zadań własnych gminy i być zgodne z jej strategią rozwoju, ponadto mają służyć poprawie warunków życia mieszkańców. Ustawodawca określił

26 R. Trykozko, *Model uprawnień jednostki pomocniczej w procesach planowania i wykonywania budżetu gminy*, Warszawa 2014, s. 27.

27 D. Łukowiak, *Prawne formy bezpośredniego udziału mieszkańców w zarządzaniu finansami wspólnoty samorządowej*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2020, nr 1, t. 88, s. 73.

28 G. Kocot, *Budżet partycypacyjny w Polsce*, w: *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego...*, s. 87.

29 Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołectkim...

30 U. Głód-von de Sander, *Fundusz sołectki jako forma realizacji zadań gminy przez sołectwa*, „Acta Iuris Stetinensis” 2017, nr 1, t. 17, s. 123–125.

31 Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołectkim...

32 *Ibidem*, art. 2, punkt 5.

33 *Ibidem*, art. 3.

34 M. Ofiarska, Z. Ofiarski, *Status ustrojowy...*, s. 171.

te wymogi jako warunek *sine qua non* dla przeznaczenia środków na dany projekt. W ustawie określone zostały podmioty zaangażowane w tworzenie funduszu. Rada gminy decyduje o tworzeniu funduszu. Uchwała z decyzją pozytywną ma zastosowanie do kolejnych lat budżetowych, natomiast niewyrażenie zgody na fundusze dotyczy roku następującego po wydaniu uchwały. Ponadto organ stanowiący może zwiększyć wysokość środków przekazywanych sołectwom. Kompetencje rady w kwestii projektów i zadań zgłoszonych przez sołtysów zostały mocno ograniczone – uchwalając budżet gminy, rada może jedynie odrzucić przedsięwzięcia niespełniające wymogów ustawowych. Organ wykonawczy gminy do 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy informuje sołtysów o puli środków przypadających na dane sołectwo oraz wojewodę, co jest warunkiem zachowania przez gminę prawa do ubiegania się o zwrot części nakładów poniesionych na fundusze sołeckie. Wójt, burmistrz, prezydent do 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy przyjmuje wnioski o przyznanie funduszy sołeckich, w terminie do 7 dni od otrzymania organ wykonawczy gminy może odrzucić wniosek niespełniający wymogów formalnych. Sołectwo decyduje o przeznaczeniu przyznanych mu środków³⁵, a opracowanie projektów wymaga interakcji w sołectwach. Inicjatorem projektu może być sołtys, rada sołecka oraz grupa licząca co najmniej 15 pełnoletnich mieszkańców sołectwa. Organ uchwałodawczy sołectwa – zebranie wiejskie – uchwała wniosek zawierający wykaz przewidywanych przedsięwzięć, których całościowe finansowanie mieści się w puli środków przyznanych sołectwu. Sołtys przekazuje kompletny wniosek organowi wykonawczemu gminy. W przypadku odrzucenia wniosku sołtys może podtrzymać wniosek i skierować go do rady gminy lub, jeżeli termin złożenia nowego wniosku nie przekracza 30 września, ponownie zwołać zebranie wiejskie w celu uchwalenia nowego projektu. Przewidywane uzyskanie zwrotu z budżetu państwa może motywować gminy do wdrażania na swoim terytorium funduszy sołeckich³⁶. Kwota przekazywana gminie z budżetu państwa jako zwrot części poniesionych wydatków uzależniona jest od stopnia zamożności gminy. Gminy otrzymują dotację celową w wysokości 40%, 30% lub 20% puli przekazanej na fundusze sołeckie, z zachowaniem zapisu o maksymalnym limicie wydatków z budżetu państwa, będącego skutkiem finansowym ustawy³⁷. Novum w porównaniu do ustawy obowiązującej przed 2014 rokiem jest możliwość wspólnego realizowania przedsięwzięcia przez kilka sołectw oraz przyznanie sołectwu prawa do wnioskowania o zmianę przedsięwzięć realizowanych w ramach funduszu.

35 I. Maruszewska, *Znaczenie funkcji sołtysa we współczesnej Polsce*, „Civitas Hominibus. Rocznik Filozoficzno-Społeczny” 2018, nr 13, s. 192.

36 A. Ptak, *Lokalna społeczność w procesie tworzenia funduszu sołeckiego*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2015, nr 1, t. 59, s. 140.

37 Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim...

5. Realizacja funduszy sołeckich w gminach powiatu jasielskiego

W 2021 r. na terytorium powiatu jasielskiego łącznie funkcjonowało 10 gmin, wśród nich wyróżnia się: osiem gmin wiejskich, jedną miejsko-wiejską i jedną miejską³⁸. Gmina miejska Jasło nie posiadała jednostek pomocniczych nazwanych sołectwami, podczas gdy w pozostałych dziewięciu gminach występowało łącznie 111 sołectw³⁹. Oznacza to, że prawo do przekazania środków w ramach funduszy sołeckich posiadały organy stanowiące dziewięć podstawowych jednostek podziału terytorialnego. Organ stanowiący gminy Krempna podjął uchwałę o niewyrażeniu zgody na wyodrębnienie w budżecie na 2021 rok środków na fundusze sołeckie⁴⁰. Na tej podstawie dziewięć sołectw z powiatu jasielskiego pozbawiono możliwości składania wniosków o przyznanie funduszy sołeckich. Na wdrożenie funduszu zdecydowały się gminy wiejskie: Brzyska, Dębowiec, Jasło, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Skołyszyn, Tarnowiec, oraz gmina miejsko-wiejska Kołaczyce. Wyodrębnienie środków na fundusze sołeckie w tych gminach oznaczało przyznanie mieszkańcom 102 sołectw możliwości decydowania o dystrybucji części środków z budżetów gmin. Analiza uchwał budżetowych na rok 2021 podjętych przez rady poszczególnych gmin pokazuje, że z możliwości partycypowania skorzystały wszystkie jednostki pomocnicze, którym przyznano taką możliwość. Czy 100% zainteresowanie funduszem sołeckim wykazane przez sołectwa poszczególnych gmin jest wystarczającym argumentem świadczącym o skuteczności funduszu jako jednej z form partycypacji społecznej? W celu uzyskania odpowiedzi na to pytanie dokonano analizy projektów zgłoszonych przez sołectwa, zaakceptowanych przez rady gmin i umieszczonych w uchwałach budżetowych.

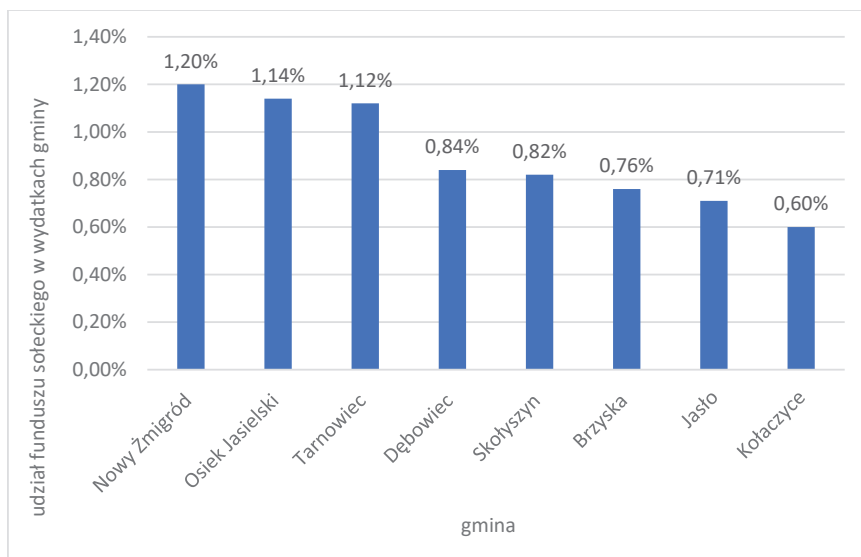
Analiza wysokości środków finansowych zagospodarowanych w ramach funduszy sołeckich w odniesieniu do całości wydatków poszczególnych gmin pokazuje, że gminy powiatu jasielskiego pozostawiły do dyspozycji mieszkańców sołectw od 1,2 do 0,6% środków wydatkowanych w ramach budżetu gminy. Wysokość nakładów poniesionych na realizację funduszy w poszczególnych gminach przedstawiono na wykresie 1. Należy zaznaczyć, że jest to ogólne zestawienie, które odnosi się do gmin, a nie do poszczególnych sołectw, dodatkowo, wskazane gminy charakteryzują się dysproporcjami w liczbie sołectw funkcjonujących na ich obszarach. W gminie Nowy Żmigród, gdzie fundusze sołeckie stanowią 1,2% wydatków gminy, funkcjonuje 19 sołectw, natomiast w gminie Kołaczyce, w której fundusz sołecki to 0,6% wydatków, występuje siedem sołectw. Jak zaznaczono podczas analizy ustawy o funduszu sołeckim, środki przeznaczone na ten cel określa algorytm, który ma zapewnić równowagę między interesami gminy i jej jednostek pomocniczych. Wysokość funduszy sołeckich zależy zarówno od zamożności gminy, jak i potrzeb danego sołectwa.

38 Dane za GUS, BDL, K1, G172, P1413.

39 Dane za GUS, BDL, K1, G172, P1411.

40 Uchwała nr XII/93/2020 Rady Gminy Krempna z 9 marca 2020 r.

Wykres 1. Fundusze sołeckie w budżetach gmin

Opracowanie własne na podstawie uchwał budżetowych gmin powiatu jasielskiego na 2021 r.

Wysokość środków oddanych do dyspozycji mieszkańców jako fundusze sołeckie ma znaczenie w ocenie realności partycypacji, którą im umożliwiono. Samo przeznaczenie puli finansowej o danej wysokości nie przesądza jednak w pełni o zaistnieniu mechanizmu, który w pełni spełnia znamiona partycypacji. W ocenie instrumentu umożliwiającego bezpośredni udział mieszkańców w decydowaniu znaczenie ma zarówno świadomość mieszkańców odnośnie do wszelkich przysługujących im uprawnień, jak i znajomość katalogu przedsięwzięć, które mogą zostać sfinansowane w ramach funduszu. Znaczący jest również stopień zaangażowania członków tworzących daną społeczność. Pojawia się pytanie o to, na ile wiedza mieszkańców sołectw na temat funduszy sołeckich pozwala im na wybór przedsięwzięć, które rzeczywiście są zgodne z ich potrzebami. Niewystarczająca świadomość beneficjentów funduszy może doprowadzić do różnych nieprawidłowości, m.in. do przeforsowywania przez organy władzy projektów, które, mimo spełniania wszelkich wymagań formalnych, są jednocześnie sprzeczne z ideą funduszu. Czy nie dochodzi do tego, że fundusze sołeckie stają się fasadą, za którą kryje się realizacja obowiązku zapewnienia mieszkańcom realizacji ich podstawowych potrzeb, do czego zobligowane są samorządy? W celu zobrazowania problemu przeprowadzono analizę planów wydatków ponoszonych przez gminy na realizację funduszu. Analiza zadań zawartych w uchwałach budżetowych gmin na 2021 rok została przeprowadzona w odniesieniu do obecnie obowiązującej szczegółowej

klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów jednostek samorządu terytorialnego⁴¹.

Zadania finansowane w ramach funduszu sołeckiego w sołectwach gminy Brzyska opiewają łącznie na 244 914,29 zł, środki te rozłożone zostały na siedem sołectw. W wykazie zadań stanowiącym tabelę 8 uchwały budżetowej⁴² dominują zadania klasyfikowane do działu transport i łączność, na ich realizację przeznaczono 75 188,34 zł. Wszystkie te zadania należą do rozdziału 60016, który dotyczy dróg publicznych i gminnych. Wskazane środki zostały przeznaczone na zakup materiałów i remont dróg. Na drugim miejscu co do wydanej kwoty – 60 000,00 zł – znajdują się zadania wykonywane w ramach gospodarki komunalnej i ochrony środowiska. Na wykonanie oświetlenia (rozdział 90015) przekazano 59 000 zł z 60 000 zł, natomiast 1000 zł przeznaczono na zakup i posadzenie iglaków przy Domu Ludowym w sołectwie Kłodawa (rozdział 9004). Kwotę 51 000 zł przeznaczono na realizację zadań z działu kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, z czego blisko połowa tej kwoty, czyli 25 000 zł, została przeznaczona na remont Domu Ludowego w Ujeździe i zagospodarowanie działki, na której znajduje się wspomniany obiekt. Pozostałe środki przeznaczono na modernizację Domów Ludowych w Lipnicy Dolnej, Wróblowej, Dąbrówce i Kłodawie. Zadania klasyfikowane jako pozostała działalność w ramach działu kultura fizyczna (rozdział 92695) realizowane były w dwóch sołectwach: w Błażkowej, gdzie na budowę altanki i grilla przeznaczono 10 000 zł, oraz w Kłodawie, gdzie 5000 zł przeznaczono na zakup huśtawki i urządzeń do ćwiczeń na placu zabaw. Przygotowanie dokumentacji w celu poszerzenia bramy wjazdowej w remizie OSP znajdującej się na terenie sołectwa Błażkowa stanowi ostatnie zadanie realizowane w ramach funduszu sołeckiego, przeznaczono na nie 3000 zł (rozdział 75412).

Sołectwa gminy Dębowiec w dużym stopniu zdecydowały się zagospodarować środki z funduszy sołeckich na realizację zadań z działu transport i łączność (rozdziały 60016 i 60017). Środki te przeznaczone zostały na remonty i przebudowę dróg. Na pokrycie kosztów tych inwestycji przeznaczono łącznie 258 670,19 zł⁴³, kwota ta stanowi 61,4% całej puli środków przydzielonych przez gminę na realizację funduszu sołeckiego. W ramach działań dotyczących kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dział 921) w czterech sołectwach: Zarzecze, Pagórek, Dębowiec, Dobrynia wydano 101 870,39 zł. Środki te przeznaczono m.in. na place zabaw, dom ludowy, wiaty i altany znajdujące się w sołectwach. Na wykonanie oświetlenia (rozdział 90015) w sołectwach: Zarzecze,

41 Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 513).

42 Uchwała Budżetowa Gminy Brzyska na 2021 r., nr XXV/142/21 z dnia 20 stycznia 2021 r.

43 Uchwała Budżetowa Gminy Dębowiec na rok 2021 nr XXX/256/2020 Rady Gminy Dębowiec, z dnia 29 grudnia 2020 r., §14.

Folusz i Radość przeznaczono 49 513,84 zł, a w sołectwach: Łazy Dębowieckie oraz Wola Dębowiecka kwotę 8977,32 zł przeznaczono na funkcjonowanie ochotniczych straży pożarnych. Sołectwo Folusz zagospodarowało 2000 zł na remont schodów przy budynku komunalnym (rozdział 7005).

W funduszach sołeckich wiejskiej gminy Jasło⁴⁴ dominują zadania klasyfikowane jako wydatki na domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby (rozdział 92109) – 184 783,02 zł, oraz drogi wewnętrzne (rozdział 60017) – 158 68,93 zł. Po 38 370 zł przeznaczono w sołectwie Osobnica na remont drogi (rozdział 60016) oraz rowu (rozdział 90001). Sołectwo Zółków przeznaczyło 36 796,83 zł na wykonanie oświetlenia drogi gminnej (rozdział 90015). W sołectwie Warzyce z puli funduszu wykonano dwa zadania: budowę miejsc postojowych (rozdział 90095), na które zagospodarowano 20 000 zł, oraz budowę chodnika przy szkole za 18 370 zł (rozdział 80101). Sołectwo Niepla przeznaczyło 6000 zł na zakup szaf dla Ochotniczej Straży Pożarnej (rozdział 75414). Zauważono, że w czterech sołectwach: Bierówka, Gorajowice, Niepla i Warzyce w ramach funduszu sołeckiego zgłoszono kolejno trzy i po dwa zadania do realizacji. W pozostałych 13 sołectwach zebrania wiejskie wybrały po jednym zadaniu do realizacji, a cała pula przyznana danemu sołectwu została przeznaczona na pokrycie kosztów związanych z realizacją tego zadania.

Wśród zadań wyszczególnionych w projektach funduszy sołeckich gminy Nowy Żmigród dominują przedsięwzięcia klasyfikowane jako wydatki w ramach rozdziału 60016; 19 sołectw łącznie zgłosiło 20 zadań dotyczących utrzymania dróg⁴⁵. Na finansowanie tych zadań w ramach funduszy sołeckich w jednostce samorządowej przeznaczono łącznie 353 9113,30 zł, kwota ta stanowi 65,8% środków pozostawionych do dyspozycji sołectw. Zadania związane z funkcjonowaniem placówek kultury cieszyły się popularnością wśród jednostek pomocniczych gminy – 62 966,58 zł (rozdział 92109). Zaś kwota 59 289,23 zł została przeznaczona na działania związane z gospodarką mieszkaniową (rozdział 70095). Ponadto w ramach funduszy sołeckich dokonano nakładów na oświetlenie uliczne (rozdział 90015) w kwocie 25 335,19 zł, rozbudowę remizy w sołectwie Desznica – 15 000 zł (rozdział 75412), zagospodarowanie terenu w Makowiskach (rozdział 60095), które kosztowało 12 000 zł, oraz budowę parkingu w Łężynach – 10 000 zł (rozdział 80101). W ośmiu z 19 sołectw zgłoszono po jednym zadaniu do realizacji, w sześciu z nich cała pula funduszu została przeznaczona na wykonanie remontów dróg.

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego dominowały w funduszach sołeckich wdrażanych w sołectwach gminy Osiek Jasielski – 138 029,09 zł zagospodarowano w ramach działu 921⁴⁶. Zbliżona kwota –

44 Uchwała Budżetowa Gminy Jasło na rok 2021 nr XXXVI/271/2021 Rady Gminy Jasło, z dnia 15 stycznia 2021 r., tabela 6.

45 Uchwała Budżetowa Gminy Nowy Żmigród na rok 2021 nr XXVIII/178/2020, z dnia 30 grudnia 2020 r., §5.

46 Uchwała Budżetowa Gminy Osiek Jasielski na rok 2021 nr XXVI/181/2020 z dnia 30 grudnia 2020 r.

106 603,95 zł – została przeznaczona na utrzymanie dróg (dział 600), zaś 19 500 zł przeznaczono na oświetlenie (dział 900). W projektach występowały zadania związane z zagospodarowaniem działki (rozdział 70005) – 6528,50 zł, działaniami oświaty (dział 801) – 5886,15 zł. W sołectwie Załęże 500 zł przeznaczono na utrzymanie czystości i zakup krzewów (rozdział 9003).

Fundusze realizowane w gminie Skołyszyn charakteryzowały się przeznaczeniem całej puli przypadającej sołectwu na realizację jednego zadania w obrębie sołectwa; tak było w 12 z 14 sołectw⁴⁷. W projektach dominowały wydatki ponoszone na zadania z działu kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (921), przeznaczono na nie 368 442,03 zł, środki te stanowią 76,1% puli funduszy sołeckich realizowanych w gminie. Głównym przedsięwzięciem sfinansowanym z powyższych środków były remonty domów ludowych. Kwota 87 787 zł została przeznaczona na oświetlenie (rozdział 90015). Dwa sołectwa: Przysieki i Skołyszyn w ten sposób spożytkowały po 43 893,50 zł. Wydatki w ramach rozdziału 70005 sięgnęły kwoty 71 458,62 zł. Środki przeznaczono na drugi etap budowy placu zabaw w Harkłowej oraz na altankę w Kunowej. Żadne z sołectw nie zgłosiło zadań dotyczących transportu i łączności, oznacza to, że w tej jednostce samorządu terytorialnego w ramach funduszy sołeckich na 2021 rok nie wykonano remontów dróg.

Środki funduszy sołeckich w gminie Tarnowiec były przeznaczone na realizację zadań z działów: 600, 921, 900, 700, 754 oraz 400⁴⁸. Największa pula – 146 969,97 zł – została zagospodarowana w ramach działu 921. W funduszach sołeckich gminy pojawiły się zadania, których nie było w projektach przeanalizowanych dotychczas. Wcześniejsze projekty w ramach działu 921 obejmowały głównie remonty budynków związanych z kulturą. W funduszach sołectw gminy Tarnowiec pojawiła się klasyfikacja zadań związanych z kulturą w ramach rozdziału 92105, który pozwala na realizację pozostałych zadań w zakresie kultury. Korzystając z możliwości wynikającej z tego zapisu, sołectwo Brzeźówka przeznaczyło 1500,18 zł na organizację Dnia Dziecka. W sołectwie Dobrucowa zorganizowano Dzień Rodziny na kwotę 3500 zł oraz współorganizowano „Marszobieg Pamięci Ofiar Obozu Hitlerowskiego w Szebniach” za kwotę 1681,99 zł. Organizacja Dni: Dziecka, Kobiet i Seniora w Gliniczku została dofinansowana z funduszy sołeckich, na ten cel przeznaczono 1500 zł. Na organizację Dnia Rodziny w Potakówce przeznaczono 1000 zł, a na organizację spotkania integracyjnego dla seniorów w sołectwie Tarnowiec – 2000 zł.

Fundusze sołeckie realizowane w sołectwach gminy Kołaczyce charakteryzują się dominacją zadań z działów 921 i 600, na te wydatki przeznaczono kolejno 104 404,40 i 118 320,80 zł, a pula funduszy sołeckich w gminie wynosiła

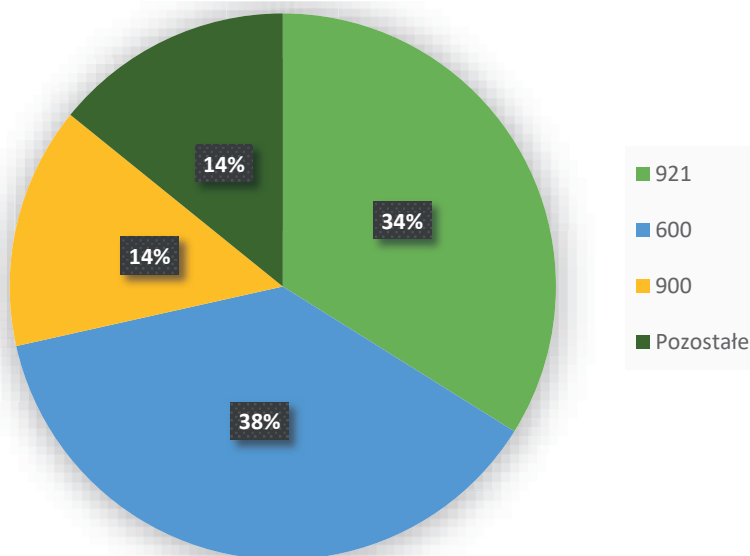
47 Uchwała Budżetowa Gminy Skołyszyn na rok 2021 nr XXXIII/220/20 z dnia 29 grudnia 2020 r., §6.

48 Uchwała Budżetowa Gminy Tarnowiec na rok 2021 nr XXIX/198/2020 z dnia 18 grudnia 2020 r.

295 833,48 zł. Oznacza to, że na realizację zadań w ramach pozostałych działów: 754, 926, 700, 900, 801 i 854 przeznaczono zaledwie 73 108,28 zł⁴⁹. Wśród wydatków z działu kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (921) zdecydowana większość nakładów została przeznaczona na remonty i wyposażenie placówek kultury. Wyjątek stanowi jedno zadanie – zakup trąbki dla Oddziału Kosynierów, zgłoszone w sołectwie Bieździedza. Na ten cel przeznaczono 2000 zł, wydatek sklasyfikowano w ramach rozdziału 92195. Odmiennym od innych zadań było jedno z przedsięwzięć z sołectwa Lublica, na które również przeznaczono 2000 zł, za tę kwotę zorganizowano Dzień Dziecka, a wydatek sklasyfikowano jako pozostałą działalność (rozdział 85495) w ramach działu 854, który odnosi się do edukacji i opieki wychowawczej.

W 2021 r. gminy powiatu jasielskiego na realizację funduszy sołeckich przeznaczyły łącznie 3 341 881,46 zł. Z tej puli ponad 2 000 000 zł przeznaczono na wydatki w ramach działów: 600 – transport i łączność, oraz 921 – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego. Szczegółowa analiza projektów pokazała, że w przedsięwzięciach dominowały remonty dróg oraz remonty i doposażenie placówek kultury. Organizacja spotkań kulturalnych, których finansowanie podjęto z funduszy, należała do rzadko podejmowanych przedsięwzięć.

Wykres 2. Wydatki na fundusze sołeckie w ramach działów w gminach powiatu

Opracowanie własne na podstawie uchwał budżetowych gmin realizujących fundusze sołeckie

⁴⁹ Uchwała Budżetowa Gminy Kołaczyce na rok 2021 nr XXVII/191/2020 z dnia 29 grudnia 2020 r.

6. Podsumowanie i uwagi końcowe

Funkcjonowanie sołectw jako jednostek pomocniczych gmin, połączone z przekazaniem im określonych kompetencji oraz środków finansowych do zagospodarowania, korzystnie wpływa na rozwój poszczególnych jednostek pomocniczych. Wdrażanie funduszy sołeckich stanowi szansę na partycypację oraz prowadzi do zmiany otoczenia, w którym funkcjonują aktorzy zaangażowani w proces decyzyjny związany z wdrażaniem funduszy. W zapisach ustawowych nie narzucono gminom obowiązku wprowadzania funduszy sołeckich – decyzję pozostawiono w kompetencjach rady każdej z gmin. Przeprowadzone badania wykazały, że pomimo braku obowiązku wdrażania funduszy sołeckich, instrument ten jest akceptowany w zdecydowanej większości gmin powiatu jasielskiego. Mieszkańcom zagwarantowano szeroki zakres kompetencji w kwestii decydowania o przeznaczeniu środków stanowiących pulę funduszu.

Podjęcie decyzji jest procesem, którego jakość w znacznym stopniu zależy od poziomu świadomości decydującego. Sama popularność wdrażania funduszy sołeckich nie upoważnia do twierdzenia, że ich realizacja jest zjawiskiem partycypacji społecznej. Potrzebna jest aktywność i zaangażowanie zarówno ze strony władz gmin, jak i mieszkańców sołectw. Władza w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego powinna podejmować działania mające na celu zwiększanie świadomości mieszkańców sołectw na temat szans wynikających z realizacji funduszy. W trakcie analizy terminów poszczególnych etapów wdrażania funduszy sołeckich stwierdzono, że od chwili poinformowania sołtysów o wysokości przyznanych środków dla danego sołectwa do czasu zakończenia składania wniosków wraz z projektami zadań występuje okres dwóch miesięcy. Przestrzeń ta może zostać przeznaczona na organizację spotkań i akcji promocyjnych, dzięki którym mieszkańcy sołectw poznają swoje uprawnienia i możliwości rozwoju wynikające z funduszy sołeckich. Zebranie wiejskie podejmuje decyzję o przeznaczeniu otrzymanych funduszy. Organizacja tego zebrania może zostać poprzedzona innymi spotkaniami mieszkańców, na których zostaną poruszone kwestie związane z funduszem sołeckim. Spotkania te mogą stanowić dla mieszkańców przestrzeń do dyskusji i wymiany poglądów dotyczących pomysłów na zagospodarowanie przyznanych środków. Deliberacja może korzystnie wpłynąć na cały proces podejmowania decyzji dotyczących się dystrybucji przyznanych środków.

Organy stanowiące gmin z terenów powiatu jasielskiego wykazały skłonność do przekazywania części swoich kompetencji mieszkańcom sołectw – przyczyniły się do promowania oddolnych inicjatyw społecznych. Badania, którym poddano projekty zawierające zadania do realizacji w ramach funduszy sołeckich, wykazały występowanie zjawisk, które mogą zostać sklasyfikowane jako zagrożenia dla partycypacji społecznej. Stwierdzono, że w siedmiu z ośmiu gmin wdrażających fundusze sołeckie wspólnym elementem projektów jest zadanie związane z dokonywaniem remontów dróg (wyjątek stanowi gmina Skołyszyn). Na realizację zadań sklasyfikowanych jako rozdział 60016

i 60017 przeznaczono ponad 1/3 wszystkich środków zagospodarowanych w ramach funduszy sołeckich. Realizacja tych zadań wyczerpuje warunki zapisane w ustawie co do rodzaju przedsięwzięć dopuszczanych do finansowania z puli funduszy sołeckich, jednak zasadność takiego gospodarowania funduszami rodzi pewne wątpliwości. Zapewnienie odpowiedniego standardu dróg gminnych jest jednym z podstawowych obowiązków gmin. Nie zachodzi potrzeba, aby z puli funduszy sołeckich mieszkańcy „łatali dziury”, zarówno te w drogach, jak i w działaniach jednostek samorządu terytorialnego. Wśród sołectw występują takie, które przeznaczyły całą otrzymaną pulę na realizację jednego zadania (np. zdecydowana większość sołectw w gminach Jasło i Skołyszyn). Monotematyczność zadań może wynikać z podejmowania próby przeforsowywania zadań przez wpływowe grupy lub organy władzy. Zjawisko to jest poważnym zagrożeniem dla partycypacji społecznej. Dalece posunięta „zgodność” w podejmowaniu decyzji wśród członków zebrania wiejskiego może wynikać z niskiego poziomu świadomości mieszkańców co do katalogu zadań, które mogą być finansowane w ramach funduszy.

Nakłady ponoszone na działania związane z kulturą stanowiły 34% łącznej puli badanych funduszy sołeckich. Zdecydowana większość zadań prowadziła się do przeprowadzania remontów i doposażenia domów ludowych oraz innych obiektów służących jako miejsca spotkań. Realizacja tych zadań jest istotna dla rozwoju lokalnych społeczności, dzięki takiemu zagospodarowaniu środków mieszkańcy tworzą dla siebie odpowiednie miejsca do wspólnych spotkań. Jednak formą zagospodarowania środków z działu kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, zdecydowanie korzystniejszą dla społeczności lokalnych i wzrostu znaczenia samego funduszu sołeckiego, jest przeznaczanie ich na organizację różnych spotkań mieszkańców. Inicjatywy te stanowią marginalną część badanych projektów zarówno pod względem wysokości poniesionych nakładów finansowych, jak i częstotliwości występowania w projektach. Jedynie kilka sołectw z gminy Tarnowiec oraz jedno sołectwo z gminy Kołaczyce (w tym przypadku działanie klasyfikowane w ramach działu edukacja i opieka wychowawcza) wykazały zainteresowanie taką formą zagospodarowania przyznanych im środków. Podczas organizacji wydarzeń kulturalnych powstaje kultura spotkania, dochodzi do umocnienia więzi między mieszkańcami sołectw. Zjawiska te tworzą przestrzeń dialogu, która może korzystnie wpłynąć na różnorodność inicjatyw realizowanych w ramach funduszu sołeckiego w kolejnych latach budżetowych.

Fundusze sołeckie stanowią realną i znaczącą szansę dla rozwoju lokalnych inicjatyw społecznych. Pozostawienie pewnej puli środków, co do której wiążącą decyzję podejmują mieszkańcy, jest jedną z form partycypacji społecznej. Konieczne jest promowanie inicjatyw społecznych oraz edukowanie mieszkańców o ich prawach, co przyczynia się do wzmacniania ich świadomości. Kluczowe jest podejmowanie działań mających na celu ochronę wdrażania funduszy sołeckich przed błędami, które mogą skutkować tym, że fundusze

staną się fasadą partycypacji, ukrywającą forsowanie inicjatyw mających na celu realizację oczekiwań wpływowych grup interesu.

Bibliografia

Literatura

- Baciak P., *Rozwój instytucji demokracji partycypacyjnej w polskim samorządzie terytorialnym w aspekcie decentralizacji administracji publicznej*, w: *Samorząd terytorialny wobec procesów centralistycznych. Decentralizacja a recentralizacja*, red. J. Podgórska-Rykała, B. Pawlica, P. Ostachowski, Kraków 2020.
- Biniasz-Celka D., *Aktywizacja i oddolna inicjatywa mieszkańców jako metody działania na rzecz rozwoju lokalnego jednostek pomocniczych gminy na przykładzie sołectw*, „*Studia Prawa Publicznego*” 2019, nr 1, t. 25.
- Dolnicki B., *Samorząd terytorialny*, Warszawa 2016.
- Dworakowska M., *Rola i znaczenie budżetu partycypacyjnego w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego*, w: *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego. Państwo, gospodarka, świat*, red. J. Osiński, J.Z. Popławska, Warszawa 2014.
- Dziemianowicz R.I., Kargol-Wasiluk A., Bołtromiuk A., *Samodzielność finansowa gmin w Polsce w kontekście koncepcji good governance*, „*Optimum. Economic Studies*” 2018, nr 4, t. 94.
- Figiel A., *Sołectwo idealne – postulowany i rzeczywisty obraz samorządu pomocniczego na wsi w opinii sołtysów*, w: *Samorząd pomocniczy jako czynnik pobudzający społeczeństwo obywatelskie na wsi*, red. A. Sakson, P. Węgierkiewicz, Poznań 2010.
- Głod-van de Sander U., *Fundusz sołecki jako forma realizacji zadań gminy przez sołectwa*, „*Acta Iuris Stetinensis*” 2017, nr 1, t. 17.
- Kocot G., *Budżet partycypacyjny w Polsce*, w: *Oblicza społeczeństwa obywatelskiego. Państwo, gospodarka, świat*, red. J. Osiński, J.Z. Popławska, Warszawa 2014.
- Kołodziejczyk D., *Budżet partycypacyjny jako innowacyjny instrument współzarządzania lokalną sferą publiczną*, „*Studia KPZK PAN*” 2016, nr 173.
- Krawczyk P., *Fundusz sołecki instrumentem realizacji rozwoju sołectw*, „*Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Seria: Administracja i Zarządzanie*” 2011, nr 89.
- Lemańczyk M., *Wspólne dobro – wspólna wola: O podmiotowości sprawczej sołectwa*, w: *Samorząd pomocniczy jako czynnik pobudzający społeczeństwo obywatelskie na wsi*, red. A. Sakson, P. Węgierkiewicz, Poznań 2010.
- Łukowiak D., *Prawne formy bezpośredniego udziału mieszkańców w zarządzaniu finansami wspólnoty samorządowej*, „*Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego*” 2020, nr 1, t. 88.
- Maruszewska I., *Znaczenie funkcji sołtysa we współczesnej Polsce*, „*Civitas Hominibus. Rocznik Filozoficzno-Społeczny*” 2018, nr 13.
- Ofiarska M., Ofiarski Z., *Status ustrojowy i finansowoprawny jednostek pomocniczych gmin*, w: *Prawo finansowe po transformacji ustrojowej. Międzynarodowe i europejskie prawo podatkowe*, red. I. Mirek, T. Nowak, Łódź 2013.
- Piasecki A.K., *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne*, Warszawa 2009.

- Ptak A., *Lokalna społeczność w procesie tworzenia funduszu sołeckiego*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2015, nr 1, t. 59.
- Rajczyk R., *Jednostka pomocnicza jako forma partycypacji społecznej*, „Acta Politica Polonica” 2016, nr 2, t. 36.
- Sześciło D., *Współzarządzanie (zarządzanie partycypacyjne): Teoria i praktyka*, „Administracja. Teoria, Dydaktyka, Praktyka” 2014, nr 2, t. 35.
- Trykozko R., *Model uprawnień jednostki pomocniczej w procesach planowania i wykonywania budżetu gminy*, Warszawa 2014.

Akty prawne

- Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 17 stycznia 2022 roku w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 513).
- Uchwała Budżetowa Gminy Brzyska na 2021 r., nr XXV/142/21 z dnia 20 stycznia 2021 r.
- Uchwała Budżetowa Gminy Dębowiec na rok 2021 nr XXX/256/2020 Rady Gminy Dębowiec, z dnia 29 grudnia 2020 r.
- Uchwała Budżetowa Gminy Jasło na rok 2021 nr XXXVI/271/2021 Rady Gminy Jasło, z dnia 15 stycznia 2021 r.
- Uchwała Budżetowa Gminy Kołaczyce na rok 2021 nr XXVII/191/2020 z dnia 29 grudnia 2020 r.
- Uchwała Budżetowa Gminy Nowy Żmigród na rok 2021 nr XXVIII/178/2020, z dnia 30 grudnia 2020 r.
- Uchwała Budżetowa Gminy Osiek Jasielski na rok 2021 nr XXVI/181/2020 z dnia 30 grudnia 2020 r.
- Uchwała Budżetowa Gminy Skołyszyn na rok 2021 nr XXXIII/220/20 z dnia 29 grudnia 2020 r.
- Uchwała Budżetowa Gminy Tarnowiec na rok 2021 nr XXIX/198/2020 z dnia 18 grudnia 2020 r.
- Uchwała nr XII/93/2020 Rady Gminy Krempna z 9 marca 2020 r.
- Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. z 2009 r. poz. 420).
- Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. z 2014 r. poz. 301).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r., o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559).

Fundusz sołecki jako prawna forma partycypacji społecznej w polskich samorządach na podstawie projektów funduszy sołeckich gmin powiatu jasielskiego na 2021 rok

Streszczenie

Fundusz sołecki stanowi jedną z form partycypacji na poziomie lokalnym uregulowaną w polskim prawodawstwie. Realizacja funduszu wymaga wzajemnej współpracy mieszkańców sołectw oraz organów gminy. Środki finansowe przekazywane sołectwom nie stają się odrębnym budżetem a stanowią część budżetu gminny. O dystrybucji puli decydują mieszkańcy jednostek pomocniczych. W opracowaniu omówiono fundusze sołeckie poprzez dokonanie analizy ustawy i projektów funduszy sołeckich przygotowanych w sołectwach powiatu jasielskiego na 2021 rok. Fundusze zostały poddane analizie w kontekście

szans i zagrożeń jakie wnoszą dla partycypacji społecznej w podstawowych jednostkach podziału terytorialnego.

Słowa kluczowe: fundusz sołecki, partycypacja, sołectwo, budżet, powiat jasielski

The Solecki Fund as a Legal Form of Social Participation in Polish Local Governments Based on Draft Solecki Funds of Jasło County Communes for 2021

Abstract

The solecki fund is one of the forms of local-level participation regulated by Polish legislation. Its implementation requires mutual cooperation between the inhabitants of the sołectwo and the commune authorities. The financial resources allocated to the sołectwa do not constitute a separate budget but are part of the municipal budget. Decisions on the distribution of these funds are made by the inhabitants of the subsidiary units. This study examines the solecki funds by analyzing the legislation and the draft solecki funds prepared for 2021 in Jasło County. The funds are evaluated in the context of the opportunities and challenges they present for fostering social participation in basic territorial divisions.

Keywords: solecki fund, participation, co-determination, budget, Jasło County

